

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies nonus et decimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1925

De S. Demetriano Antiochiae Episcopo

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72556)

DE S. DEMETRIANO

ANTIOCHIAE EPISCOPO

C. AN. 260

P. P.

§ I. S. Demetriani memoria in ecclesia graeca.

Demetrium Antiochiae episcopum memorant martyrologium hieronymianum

1. Quantum perspicitur potest e corruptissima nominum serie quae ad diem 10 novembris annuntiant exempla hieronymiana, videtur in archetypo exstitisse laterculus conceptus in haec verba: Antiochiae Demetrii episcopi, Amesii diaconi, Eustochii et sociorum eius... (1). Utrum autem hac formula designetur proprie dictum agmen martyrum, an contra singula nomina inter se et cum Antiochiae nomine casu fortuito coneca sint, certo diiudicari non potest. Attamen satis probabiliter videtur Demetrii nomen cum Antiochia coniungendum esse; quamquam idem fortasse Demetrius in alio coetu et loco iam occurrit ad diem 9 novembris et infra rursus emergit ad dies 14, 20 et 21 novembris (2).

et Edessenum,

2. Demetrium aliquem presbyterum et martyrem memorat ad diem 14 novembris vetustissima epitome syriaca martyrologii orientalis, in mentione quae vix seorsim intellegi potest. Mentionis contextus eius modi est (3):

... et Hedisti presbyteri. Et die decimo quarto in eadem urbe Theodotus et Demetrius presbyteri martyres. Et die decimo quinto Antiochiae Secundus et Orentis martyres ex antiquis... Huius loci fontem argutiis et coniecturis indagari posse non confidimus. Sed qui tria ista elogia cum nominum farragine contulerit, quae ad eosdem dies in hieronymianis exhibetur, is prope adiget ut credat ab interprete syro neglegenter et inscite contractum fuisse graecum indicem multo pleniorum, cuius totam compaginem solberit ac permiscuerit (4). Itaque facile accidere potuit ut qui nunc appellatur Demetrius presbyter et martyr Perinthi in urbe Thraciae, Demetrium Antiochiae episcopum loco et nomine spoliaret. Attamen donec ex ipsa codicum littera hic error

C

¹ Pedinthos cod.; cf. ad diem 29 septembris: ... aphdinthos. — ² Delenda coniunctio

(1) Act. SS., Nov. t. II, 1, p. [141]. — (2) Ibid., pp. [143], [145]. — (3) Act. SS., t. c., p. LXII-LXIII; F. NAV., *Un martyrologe et douze ménologes syriaques*, in *Patrologia Orientalis*, t. X, (1912), p. 22. — (4) Cf. S. *Démétrianus évêque d'Antioche?* in *Anat. Boll.*, t. XLII, p. 289-90. — (5) *The Journal of Sacred Literature*, ser. alt., t. V (1864), p. 403-404. — (6) Loc. c., p. 408. Codicem a nobis rogatus officiosissime contulit v. d. J. Leveen. — (7) Monstrum non nomen. Cautissime quidem coniecerim errore sive librarii sive ipsius interpretis coaluisse nomina SS. Antonii et Zebinae, martyrum Palaestinensium, quorum festum celebrabatur die 13 vel 12 novembris. De his Eusebius, *Mart. Palaest.*, c. 9; BHG.

demonstrabitur, martyrologii syriaci testimonium ad praesentem quaestionem nihil confert.

3. In eodem antiquissimo codice Musei Britannici Add. 12 150 unde syriaca illa epitome martyrologii orientalis eruta fuit, eodem anno 411/412 descripta est oratio panegyrica de martyribus, e graeco sermone in syriacum conversa, quam ex elencho Ebediesu Nisibeni nomine Eusebii Caesariensis inscribendam sibi persuasit Benjamin Harris Cowper (5). Hanc tamen non ab Eusebio compositam fuisse ostendit vel sola breviloquentia sermonis, etiamsi haec laus ipsi scriptori dividenda sit cum interprete syro, qui profecto multa reseculi, superflua et non superflua. In hoc igitur encomio, postquam de laudibus martyrum generaliter dixit, orator paulo ante conclusionem sanctos aliquot nominatim evocat in hunc modum (6):

... et Hedisti presbyteri. Et die decimo quarto in eadem urbe Theodotus et Demetrius presbyteri martyres. Et die decimo quinto Antiochiae Secundus et Orentis martyres ex antiquis... Huius loci fontem argutiis et coniecturis indagari posse non confidimus. Sed qui tria ista elogia cum nominum farragine contulerit, quae ad eosdem dies in hieronymianis exhibetur, is prope adiget ut credat ab interprete syro neglegenter et inscite contractum fuisse graecum indicem multo pleniorum, cuius totam compaginem solberit ac permiscuerit (4). Itaque facile accidere potuit ut qui nunc appellatur Demetrius presbyter et martyr Perinthi in urbe Thraciae, Demetrium Antiochiae episcopum loco et nomine spoliaret. Attamen donec ex ipsa codicum littera hic error

... et Hedisti presbyteri. Et die decimo quarto in eadem urbe Theodotus et Demetrius presbyteri martyres. Et die decimo quinto Antiochiae Secundus et Orentis martyres ex antiquis... Huius loci fontem argutiis et coniecturis indagari posse non confidimus. Sed qui tria ista elogia cum nominum farragine contulerit, quae ad eosdem dies in hieronymianis exhibetur, is prope adiget ut credat ab interprete syro neglegenter et inscite contractum fuisse graecum indicem multo pleniorum, cuius totam compaginem solberit ac permiscuerit (4). Itaque facile accidere potuit ut qui nunc appellatur Demetrius presbyter et martyr Perinthi in urbe Thraciae, Demetrium Antiochiae episcopum loco et nomine spoliaret. Attamen donec ex ipsa codicum littera hic error

4. Nostrum non est inquirere quo delectu vel consilio sancti illi prae ceteris omnibus hic extolli videantur (10). Ad praesentem quaestionem haec notasse satis erit. Asclepiades, Sarapion, Philetus, Zebinas, Cyrillus et Babylas nomina sunt ex antiquissima serie episcoporum Antiochiae (11). Pro

nisi nomen deest ante Hedistum.

20; BHO. 65; *Synax. Eccl. CP.*, pp. 221, 217. — (8) Ita certissime vertendum. *Homo de genere (nostro), qui dignus est habitus*, uti videtur intellexisse B. Harris Cowper (*Journal of Sacred Literature*, t. VI, 1865, p. 133), in textu syriaco non legitur. — (9) B. H. COWPER, l. c.: *ex ea*, quasi legisset ... Utcumque vitata oratio restituenda est, constat hoc loco significari hominem qui esset de gente et patria Christi. Forsitan intellegatur Paulus, martyr item Palaestinensis, quem Eusebius ortum refert ex Iamnia Galilaeae. De hoc, BHO. 918. — (10) Vide H. DELEHAYE, *Les origines du culte des martyrs* (Bruxelles, 1912), p. 225-27. — (11) DELEHAYE, loc. c., p. 225; cf. A. HARNACK, *Die Chron. Flaviano*.

oratio de martyribus

non ab Eusebio

sed a scriptore Antiocheni composita

AUCTORE P. P. *lia perire, in quibus historia perducebatur usque ad tempora Valeriani et Gallieni imperatorum. In primo autem folio quod servatum est, sive pagella 38, haec narratio legitur cum praefixo lem-mate (1):*

﴿موت اوليفرانيوس¹ الملك﴾

في السنة الحادية عشرة لمملكته² شاور بن اردشير قصد بلاد الروم واقام بها مدة وخرّب عدة مدن وظفر بالملك اوليفرانيوس واخذته اسيرا وجاء معه الى بلاد النبط. فاعتل من الغم ومات هناك. ورجع من كان نفاه اللعين اوليفرانيوس من الالباء الى كراسيم. ولما انصرف سابور من بلاد الروم ومعه السبي اسكنهم بلدان العراق والاهواز وفارس وفي المدن التي بناها ابوه. وبنى هو ثلث مدن واشتق لها اسماء من اسمه. احدها B في بلد ميشان وسماها سد شاور³ وهي دير محراق⁴. والثانية في بلد فارس واسماها الى وقتنا هذا سابور. وجدّد بناء جنديسابور وكانت قد خربت وسماها انطيشابور. وهذه تسمية من الجمع بين اليوناني والفارسي ومعناها: انت بدل سابور. وبنى مدينة ثالثة على دجلة وسماها مروحابور⁵ وهي عكبرا ونواحها. واسكن في هذه المدن قوما من السبي ودفن اليهم اراضي يعبروها ومنازل يسكنوها. وكثر النصارى في بلد الفرس بهذا السبب وبنيت الديارات والبيع. وكان فيهم كينة سبوا من انطاكية فسكنوا جنديسابور واختاروا اذق⁶ الانطاكي فجهلوه لسقوا عليهم لان ديطريوس فطرك⁷ انطاكية اعتل ومات من الغم. وكان قد خرج منها قبل هذا السبي الثاني وصار الفطرك على انطاكية بعد ما سبي ديطريوس فطركها فولي الشمشاطي. وقد شرح دانيال بن مريم⁸ خبره شرحا بليغا. وبنى سابور ايضا مدينة بكشكر⁹ وسماها حسرشابور¹⁰ واسكنها قوما من اهل المشرق. وكان السبب في بنائها انه كان لما قصد فارس اجتاز في بيرة¹¹ كشكر فراه شيخا كبيرا يلتقط حطبا. فقهر الملك زيه وسأله عن بلده ونسبه وهل يمكن ان يبنى في هذا

D الوضع مدينة. فقال له الشيخ: «ان امكن ان اتعلم انا اكتتابا على كبر سني يينا ان تبني هاهنا مدينة». فامر الملك ان يعلم الشيخ علم الجوسية ويقدم الى معلمي الزمزمة بالعناية الى ان يرجع من اصطخر. فتعلم الشيخ وبنيت المدينة. وتفرق النصارى في سائر البلدان وكثروا بالمشرق وبنى يرانشهر¹² التي هي كرسى مطارنة فارس يمتان وسميت واحدة بيعة الروم والاخرى كرمانون وكان يصلي فيها باليونانية والسريانية. وعوض الله الروم عما ظفهم من السبي والعبودية بما صاروا فيه من حسن الحال وعظم امرهم في بلادهم اعنى بلاد الفرس وحصلوا باكثر مما كانوا فيه من طيب العيش في بلادهم. ولم يهملهم الله كما قال النبي لبني اسرائيل يعزيهم عند اكتناف عساكر سنجاريب عليهم وسبيهم¹³ العشرة الاسباط وانتطاع رجائهم فقال لهم: «ان نسيت المراء جنيتها ولم ترجم حشاها وجزان تسي فاني لا انساك. فهودا قد كتبتك على يدي واسوارك¹⁴ قدامي دائما». وكما قال داود: «وكثرت¹⁵ لهم رحمة عند من سباهم». ورزق الله هاؤلاء الروم محبة الفرس لهم وقتتوا ارضين بغير ثمن وانتشرت بهم النصرانية في بلد المشرق.

¹ Hic et infra corruptum ex *ܡܘܬܘܠܝܩܪܢܝܘܫ ܡܠܟܐ* conicit

Seybold. — ² ليكيه²; *correx. cum S.* — ³ *Lege*: شاذ بزوح سابور: *Lege cum S.* — ⁴ *Lege*: محراق — ⁵ شاور (اوذق) اوذق: *Lege*: — ⁶ (بزرجسابور *vel* *Lege* (cum S): برشهر: *Lege* (cum S): خسروسابور: *sive* *cod.* كبت¹⁰ — *cod.* واسراك⁹ — (بريو اردشير

Mors Valeriani (2) imperatoris.

9. Anno undecimo (3) regni <sui> Sapor Artaxerxis filius ad Romanorum regiones contendit, in quibus diu remansit; complures urbes evertit, Valerianum imperatorem devicit captivumque cepit; et cum eo ad Nabathaeorum (4) terras venit. Qui maerore confectus ibi mortuus est. Et ad sedes suas reverterunt patres quos maledictus Valerianus eiecerat. Sapor autem e Romanorum terra digressus cum captivis, hos collocavit in regionibus Babyloniae (5), Huzaina (6) et Per-

Demetrianus a Sapore

cum Antiochenis captivis

rente I. PÉRIER, *Histoire nestorienne inédite*, (Chronique de Séert), in *Patrologia Orientalis* t. IV, p. 215-313. Pars altera, adjuvante P. DIB, prodiit ibidem, t. V, p. 219-344, an. 1910; tertia tandem, an. 1919, post editoris necem, curis R. GRIVEAU inserta est in t. XIII, p. 437-639. — (1) *Patrologia Orientalis*, t. IV, p. 220-23; cf. *Anal. Boll.*, t. XLII, p. 294-95. Sero comperimus ad hunc locum nonnullas emendationes propositas fuisse a viro docto C. F. SEYBOLD, quae partim cum nostris concordant; vide *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*, t. LXVI (1912), p. 745-46. De Chronico Seertensi erudite disseruit v. d. E. SACHAU, *Vom Christentum in der Persis*, in *Sitzungsberichte der Kgl. Preussischen Akademie der Wissenschaften*, 1916; vide praesertim p. 963-65; cf. Id., *Zur Ausbrei-*

lung des Christentums in Asien, in *Abhandlungen der Preussischen Akademie der Wissenschaften*, 1919, 1, p. 26-42. — (2) *Textus hoc loco et in sequentibus: Ulijanos*. Vide notam ad *textum arabicum*. — (3) Anno Christi 252/253. — (4) Nomen manifestum corruptum esse ex *ܒܝܬ ܠܦܬܐ*, *Beth Lāpāt*, i.e. Gundāisābūr (vide p. 387, annot. 5), pronuntiat Seybold, loc. c., p. 745. Sed Babyloniae Nabathaei passim apud Tabari memorantur, et in ipso quidem loco ubi urbes recenset a Sapore conditas (*Annales quos scripsit ABU DĪFAR MOHAMMED, IBN AT-TABARĪ*, ser. 1, t. I, 2, recensuerunt J. BARTH et Th. NÖLDEKE, *Lugduni Batavorum*, 1879-1881, pp. 821, 830, cet.; cf. p. 387, annot. 1). — (5) *Arabice: al-'Irāq*. — (6) Notatu dignissimum est

-sidis,

A sidis, atque in urbibus quas condiderat pater eius. Ipse quoque tres urbes condidit, quibus nomina assignavit ducta a nomine suo; e quibus unam in terra Maisân quam appellavit Sad Sapor (1) quae est coenobium Mihrâq (2); alteram in regione Persidis (3) quae usque ad hanc nostram aetatem appellatur Sapor (4). Et denuo aedificavit Bendosabora (5) quae diruta fuerant eaque appellavit Antisabor (6), quod nomen compositum est e graeco et persico, et significat: « Tu esto pro Sapore ». Tertiam urbem aedificavit ad Tigrim, quam appellavit Murûhâbur (7); haec est 'Okbarâ (8) eiusque vicinia. In his porro urbibus collocavit populum ex captivis; quibus terras largitus est quas colerent domosque in quibus habitarent. Haec igitur causa in regione Persarum christiani numero increverunt; monasteria et ecclesiae aedificatae sunt. Erant autem inter eos sacerdotes qui Antiochia captivi fuerant adducti. Hi Bendosaboris conserderunt, elegeruntque Azdaq (9) Antiochensem, quem sibi episcopum constituerunt, nam Demetrius patriar-

cha Antiochensis maerore confectus obierat. Hic enim iam ante secundam hanc captivitatem (Antiochia) excesserat. Et Antiochiae patriarcha, postquam captivus abductus est Demetrius eius patriarcha, factus est Paulus Samosatenus; cuius historiam facunde persecutus est Daniel Mariae filius. Aedificavit quoque Sapor urbem in Kaškar (10), quam appellavit Ḥasar-Sābūr (11), in eaque collocavit populum ex orientalibus. Huius aedificandae eius modi causa fuit (12). Cum (rex) in Persidem contenderet, pertransiit per Kaš' arae solitudinem ibique senem conspexit aetate provecutum, qui ligna colligebat. Rex autem, mutato habitu, eum de patria et genere percontatus, interrogavit num in isto loco urbs aedificari posset. Dixit ei senex: « Si ego, utemque sum aetate gravis, litteras discere possum, aedificandae urbis in hoc loco tu manum admove. » Tunc praecepit rex ut senex magorum disciplinam doceretur et superstitionis magistros assidue conveniret, donec ipse Persepoli (13) redux esset. Itaque edoc-

AUCTORIS
P. P.
a Graecis
exsulis
condita;

E.

fidem christianam in Babylonia apud Huzāinos primas radices fixisse. Cf. Comm. praev. ad Passionem S. Isobozetae, supra, p. 194, et seq. Ubi tamen, p. 200, annot. 3 non dicendi erant Melchitae Huzāini ab Arabe Maqdisi memorati fuisse; qui loc. c. non christianos designat sed sectatores Mālik ben Anas mohammadani. — (1) Lege: *Sādū Sābūr*, pahlavice *Sād-i Sāhpūhr*, urbem Mesenae quam a Sapore Artaxersis filio conditam refert Tabari; qui addit illam « nabathaeo sermone » Raimā appellari. *Annales*, t. c., p. 830; cf. p. 386, annot. 4. — (2) Lege: *Mihrāq*. Teste bar Bahlul: Erat Raimā locus regionis Phorathi in Mesena, provinciae Bassorensis, episcopi sedes; quae *Dair Mihrāq* appellatur (*Lexicon syriacum*, ed. Rubens DUVAL, t. III, p. 1899). Addit bar 'Ali ecclesiam Raimā sui iuris fuisse neque ullius metropolitae ditioni subiacere (vid. Payne SMITH, *Thesaurus syriacus* i. v.) Attamen in synodo anni 410 nominatur Raimā inter sedes archiepiscopo Kaskarensi subiectas. J.-B. CHABOT, *Synodicon Orientale ou Recueil de synodes nestoriens*, in *Notices et extraits des manuscrits de la Bibliothèque Nationale*, t. XXXVII (1902), p. 272; cf. *Anal. Boll.*, t. c., p. 298. — (3) I.e. in proprie dicta Perside (*Pārs*) ad austrum Mediae. — (4) Haec est urbs *Sābūr* in persica provincia Kazerun, ubi hodieque imagines Saporis de Valeriano triumphum agentis in rupibus exsculptae cernuntur, opere praegrandi neque indecoro, quod romanae artis speciem refert. Vide infra, num. 11; *Anal. Boll.*, t. c., pp. 299, 308. De his monumentis, praeter alios non paucos consuli possunt: Ch. TExIER, *Description de l'Arménie, la Perse, la Mésopotamie*, t. II (Paris, 1852), p. 206-208, pl. 146-48; Th. Nöldeke, *Encyclopaedia Britannica*, i. v. *Persepolis*, ed. 11, t. XXI, p. 185-86; F. SARRÉ, *L'art de la Perse ancienne*, interprete P. BODRY, in *L'art de l'Orient* (Paris, 1921), tabula 75. — (5) *Ġundāisābur*, syriace *Belh Lāpā*; cf. infra, num. 12, et *Anal. Boll.*, t. c., p. 299-300. Vide etiam J.-B. CHABOT, *Synodicon Orientale ou Recueil de synodes nestoriens*, in *Notices et extraits des manuscrits de la Bibliothèque Nationale*, t. XXXVII (1902), p. 668. Nomen urbis interpretati sumus ex graeco: *Βενδοσάβορον τῆς πόλεως*, THEOPHYLACT. SIMOCATTA, *Hist.*, l. III, 5, 2, ed. C. DE BOOR (Lipsiae, 1887), p. 117. De persica eius forma vide J. MARQUART, *Erānšahr nach der Geographie des Ps. Moses Xorenac'i*, in *Abhandlungen der Kgl. Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen*, N. F., t. III, 2 (1901), p. 145. — (6) Nomen urbis « parthicum », sive pahlavicum, videtur fuisse: *Weh Antijok-i Šahpūhr*, « Melior Saporis Antiochia ». Inde populari quadam corruptela factum est persice: به از اندو سَابُور, *Beh az Andev-i Sābūr* (TA-

BARI, *Annales*, ed. Nöldeke, t. c., p. 831; *Hamzae Ispahanensis Annalium libri X*, ed. I. M. E. GOTTWALDT, t. I. Petropoli, 1844, p. 49) i.e. « Melior quam Antiochia est (urbs) Saporis » (vide MARQUART, *Erānšahr*, p. 145; cf. Nöldeke, *Geschichte der Perser*, p. 41-42, annot. 2). Reliqua excogitavit graeculus quispiam pitidius quam mendacius. — (7) Lege cum Seybold: *Buzūrg Sābūr*. Cf. Nöldeke, *Geschichte der Perser*, p. 57, annot. 5, p. 500-501; *Anal. Boll.*, t. c., p. 301. — (8) 'Okbarā, in minore Tigri, ad Orientem urbis Baghdād. Vide Iāqūt, t. III, p. 705, qui Ḥamzam Ispahanensem antestatur. 'Okbarā sedes fuit episcopalis quam memorant Elias Nisibenus (*Opus chronologicum*, ed. E. W. Brooks, *Corp. Script. christ. orient.*, Ser. syr., textus, ser. 3, t. VII, 1910, p. 72), Maris ben Sulaimān (H. GISMONTI, *Maris, Amri et Slibae, De patriarchis nestorianorum commentaria*, Pars prior, Maris textus arabicus, Romae, 1899, p. 118) alique. Vide etiam SACHAU, *Zur Ausbreitung des Christentums*, l. c., p. 35. — (9) V. d. E. SACHAU exemplo fretus quod legit apud CHABOT, *Synodicon Orientale*, p. 43, rescribendum coniecit ܘܘܩܝܠ. Vix tamen hoc nomen esse potuit Graeci hominis et terra Antiochena. Infelicio etiam nostra coniectura est in *Anal. Boll.*, t. c., p. 311; nam Hierax ille Antiochiae aderat in synodo anni 267 (de quo supra, num. 6). Miramur nunc qua mentis evagatione nos fugerit legendum esse *Eudocium*. Adverte cum Demetrio episcopo in hieronymianis annuntiari *Eustochium* alique. — (10) Vide infra, num. 13. — (11) Omnino rescribendum cum SEYBOLD *Hosrau Sābūr*. In nomine quidem nulla difficultas. *Hosrau Sābūr*, vulgo *Hossābār*, vicus fuit non procul ab urbe Kaskar (Iāqūt, t. II, p. 442), qui regionis locus praecipuus fuit, donec saeculo VIII ineunte principatus ad illam urbem translatus est (ibid., t. IV, p. 274). Sed *Hosrau Sābūr* neque inter urbes a Sapore conditas neque in serie sedium episcopatum usquam hactenus comparuit. Videndum est igitur num fortassis nomen eius hoc loco subrepsit pro *Sābūr Huāst*, quod apud scriptores arabicos legitur in eadem narratiuncula. Vide annot. insequentem, et *Anal. Boll.*, t. c., p. 301-302. — (12) Historiuncula quae sequitur ipsa fabula est senis Bel, quam de origine urbis Bendosaborum rettulit TABARI, *Annales*, t. I, p. 830-31. Peracuta iudicavit Nöldeke confictam hanc fuisse ex syriaco nomine *Belh Lāpā* (*Geschichte der Perser*, p. 41-42, annot. 2). Chronographus igitur Seertensis illam detorsit aut ab alio depravatam accepit. — (13) Arabice: *Išābūr*, urbs notissima Persidis. Hoc etiam nomen, quod a Tabari omisum est, ostendit fabulam de urbe *Hosrau Sābūr* non primum narratam fuisse. Contra, inter Persepolin et Bendo-

-lus

AUCTORE
P. P.
ab iisdem
fides in
Oriente
propagata.

tus est senex, et urbs aedificata fuit. Christiani autem in alias regiones sparsi sunt et in Oriente numero increverunt. In Eranšahir (1) quidem, quae sedes est metropolitana Persidis, exstructae sunt ecclesiae duae, quarum una Romanorum ecclesia appellata fuit, altera Caramaniorum (2), et in utraque (3) oratio fiebat (lingua graeca et syriaca. Deus autem Romanis damnum quod illis ex captivitate et servitute acciderat, prospera fortuna compensavit qua usi sunt. Invaluerunt res illorum in eorum regionibus, regiones dico Persarum, factaque est eorum vita felicior quam in eorum patria. Deus eos non dereliquit sicut filiis Israel dixit propheta ad eorum consolationem, cum urgerent eos exercitus Sennacherib, isque decem tribus captivas abduceret, et spes illis adempta esset. Dixit igitur iis: « Si obliviscatur mulier fetus sui, eamque viscerum suorum non miseretur, huic liceat esse obli-viosae: ego vero non obliviscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te, et muri tui (4) coram me sunt semper (5). »

B

Quemadmodum etiam dixit David: « Multiplicavi (6) illis misericordiam apud illos qui captivos eos duxerant (7). » Conciliavit Deus Romanis illis Persarum amicitiam. Terras gratuito possederunt, atque per eos religio christiana in regione orientis propagata fuit.

Narratio-
nis aucto-
ritatem
confirmant

10. Haec scriptor nestorianus, qui opus suum videtur consarcinasse non multo post annum 1036 (8). De fontibus unde hauserit inquirere otiosum est, cum ipse hoc loco antestetur Danielem ben Mariam, quo alias item auctore usus est. Daniel ille quidem ben Mariam, syriace bar Mariam, sive Mariae filius, floruisse compertus est dimidiato circiter saeculo VII (9). Praeter alia opera syriaco sermone, quorum vestigia supersunt, historiam ecclesiasticam scripsit, in qua de martyribus a Sapore II interfectis eum exposuisse referunt Amrus (10) et ipse innominatus noster (11). Donec aliud certa indicia suadebunt, credendum est Danielem Pauli Samosatani gesta non in singulari quodam libello sed in historia illa persecutum esse. Cum ista igitur narratione proxime

C

cohaerent quae de Antiochiae excidio et Demetriani captivitate hic memorantur. Utriusque igitur mentionis eadem origo sit. Sed quaecumque via in Chronicon Seertense permanerunt, liquido con-

sabora sita erat urbs Sābūr Hūāst, cuius mentio occurrit in altera narratiuncula de origine Bendosaborum, quam saeculo iam IX rettulit ibn al-Faqīh (apud Iāqūr, t. II, p. 130). Videtur itaque noster hanc repperisse in pleniore quodam commentario de urbibus a Sapore conditis et omnia permiscuisse. — (1) Lege *Rev Ardašīr*, arabice *Rišāhr* sedes metropolitana proprie dictae Persidis, ad ripam Tāb maioris; distinguenda ab urbe Rēšīr, ad oram sinus Persici. Vide CHABOT, *Synodicon Orientale*, p. 681; MARQUART, *Eranšahr*, p. 147; cf. p. 27; SEYBOLD, *Orientalistische Literaturzeitung*, t. VII (1904), p. 394; Id., *Zeitschrift der Deutschen Morgenl. Gesellschaft*, t. c., p. 746; cet. — (2) Rescribit Seybold: *Syrorum*, الرمان. Sed minime probabile est librarium in hoc nomine errasse, praesertim cum idem in versu sequenti recurat. — (3) Liquido id verba sonant, sed invito scriptore qui dicere voluit: « in altera graece, in altera syriace oratio fiebat ». — (4) Cod.: *mysteria tua*. — (5) Cf. Is. 49, 15-16. — (6) Cod.: *scripsi*. — (7) Psalm. 105, 46. — (8) SEYBOLD, l. c., p. 743. — (9) Vide

stat in graecum quempiam fontem illa tandem re- fundenda esse. Quis enim credat nestorianum aliquem saeculo undecimo, in montibus Corduenis, casu incidisse in genuinum nomen episcopi, qui regnante Valeriano imperatore ecclesiam Antiochensem reapse administrabat? Nec nisi a probato quodam auctore monitus cavere potuit ne Valerianum Antiochiae in ipso oppido a Persis captum diceret; quae falsa opinio apud Persas obtinuit (12) et nostra etiam aetate ab aliquot viris doctis prono quodam errore circumfertur (13). Quin immo novit Antiochiam intra paucos annos a Sapore I bis fuisse expugnatam (14): quod certis rationibus historici recentiores demonstrarunt, etsi apud veteres scriptores geminatae huius irruptionis memoria plerumque obscurata fuit. Demetrianum autem non una cum Valeriano, sed in prima urbis expugnatione in manus hostium incidisse, nullus praeter nostrum auctor tradidit. Sed vel ex sola stili oscitantia, qua haec obiter et prae-postere memorantur, manifestum est a chronographo alienum testimonium proferri, non fictionem quam ipse ultro excogitaverit. Haec tenus igitur constat Demetriani historiam e fonte quodam optima notae, Antiochensi vel certe graeco, fuisse desumptam.

E

11. Minus probabile est Graecorum in Perside vel Babylonia exsulantium fata patriis eorum litteris unquam fuisse consignata. Unde igitur Daniel bar Mariam, an quis alius, haec narrationis partem acceperit, non constat. Haec tamen sibi luculenter fidem facit. Quam apte cohaereat cum ecclesiae regni-que Persarum historia, latius fortasse quam res poscebat ostendimus in Analectis Bollandianis (15). Neque operae pretium est in quaestione tam aperta longius immorari. Conclusionum haec summa esto: Graecorum (16) pariter et orientalium testimonii constat eversae urbis Antiochiae finitimaeque regionis incolae plurimos a Sapore I captivos fuisse abductos: quos rex Persarum more barbaro gentis suae variis regni provincis quasi colonos destinavit. Idem confirmant monumenta et aedificia ab illo erecta, in quibus romanorum opificum ars et manus hodieque agnoscuntur (17). Ipsi Arabes mohammadani, qui inde a saeculo IX, de rebus Persicis scripserunt, urbes memorant quas Sapor in Huzaīna praesertim et Susiana partim condidit, partim restituit aut amplificavit ut graecos exsules in iis collocaret (18). Horum

monumen-
ta profana

F

A. BAUMSTARK, *Geschichte der syrischen Literatur* (Bonn, 1922), p. 207. — (10) Ed. H. GISMONDI, *Maris, Amri et Slibae, De patriarchis Nestorianorum commentaria*, Pars altera: *Amri et Slibae textus* (Romae, 1896), p. 26. Interrogari potest num hanc mentionem quae apud Marin non legitur, Amrus ex Chronico Seertensi fortasse desumpsit. Res haec tenus explorata non fuit. — (11) Ed. SCHER, t. c., p. 289. — (12) NÖLDEKE, *Geschichte der Perser*, p. 32, annot. 4. — (13) Cf. *Anal. Boll.*, t. XLII, p. 310, annot. 2. — (14) NÖLDEKE, l. c. — (15) T. c., p. 297-309. — (16) ZOSIMUS, *Lib. I*, c. 27, ed. I. BEKKER (Bonnae, 1837), p. 27; cf. SACHAU, *Vom Christentum in der Persis*, t. c., p. 961, annot. — (17) Th. NÖLDEKE, *Aufsätze zur persischen Geschichte* (Leipzig, 1887), p. 94; SARRÉ, *L'art de la Perse ancienne*, t. c., p. 36-37; JUSTI, *Geschichte Iran's, in Grundriss für iranische Philologie*, t. II, 3 (1897), p. 519; cf. *Anal. Boll.*, t. c., pp. 299, 308. — (18) Cf. *Anal. Boll.*, t. c., p. 298 et seq. Bendosaboris (Beth Lāpāt), anno 375, sanctorum martyrum Abdae et Ebediesu

testimonia

A testimonia praecipua superius ad narrationem chronici Seertensis annotavimus; cum qua in plerisque ita concordant, ut illos a chronographo carptim et indiligenter exscriptos fuisse credideris. Sed christianum scriptorem a moslemis se doceri voluisse prope inauditum est. Utique facilius contingere potuit ut Arabes qui persicas antiquitates investigarunt, syros auctores legerent, eos praesertim qui ante natum Mohammedem floruerant. Veri tamen nullo similis est rerum a Sapore gestarum famam, quae non in memoria tantum vulgi inoleverat, sed ipsis quodammodo locis ac monumentis haerebat, et parthico etiam sermone in heroicis fabulis celebrata fuit, bifurca via hinc ad arabicos historicos inde vero per syrum quemlibet auctorem ad Seertensem pervenerit. Sed de his satis. Certiora fortasse nos docebunt qui horum omnium fontium minutissimos quosque rivulos indagaverint. Ad rerum narratarum fidem quod attinet, haec in dubium revocari non potest.

et eccle-
siastica,

12. Neque minus apposite consonat historia persicae ecclesiae. Si parumper omittantur pia figmenta quae posteriori aetate pullularunt, indicia permulta luce clarius ostendunt dimidiato saeculo III christianam religionem in Assyria meridionali nondum propagatam fuisse. Cum igitur Antiochenses captivi Bendoraboris consererunt, nullum profecto, in urbe praesertim recenti, episcopum repererunt. In graeca illa colonia, graecam ecclesiam a Demetris (1) conditam fuisse, cui vita juncto alius Antiochensis successerit, non modo suspiciosum non est, sed cum rerum veritate apprime cohaeret. Urbs Bendorabora, pahlavico sive «parthico» nomine Gund-i Šahpuhr, quam Syri **ܕܒܗ ܠܦܐܝ**, Beth Lāpāy, appellare malebant, Graeci autem τὸν Βηλαπατόν (2), inter ecclesiae persicae metropoles praecipuum quendam locum semper obtinuit (3), non tamen primum quem sibi vindicavit episcopus urbium regiarum (4). Neque enim aliter evnire poterat. Sed tunc adeo cum Seleucia et Ctesiphontis episcopus catholicus factus est totius Orientis, nullius iurisdictionis obnoxius, christiani Syro-persae nunquam obliti sunt ecclesiam suam Antiochensis ecclesiae filiam esse, a qua traducem hierarchicae potestatis accipere debuisset. Et ne qua inde suae libertati vindictio immineret, fabulosum quoddam rescriptum commentis sunt, quo «patres occidenta-

les» antiquitus iam sanxissent catholicos Seleucia non iam cogendos esse ut cum vitae discrimine ad patriarcham Antiochensem adirent qui manus illis imponeret (5). Unde patet moris olim fuisse ut Persarum metropolitae ab Antiochensi patriarcha consecrarentur. In hanc disciplinam, quam apte quadret nostri Demetris historia nemo est qui non videat.

13. Reliquae autem urbes, quae si chronico Seertensi fides est, graecos captivos exceperunt, sedes etiam fuerunt episcopales, aliae aliis iuribus ac praerogativis pollentes quae antiquitatis esse solent insignia. Inter has omnes dignitate praecelebatur ecclesia Kaskarensis, quae in hierarchia syro-persica uni metropoli Seleucia et Ctesiphontis secunda erat (6). Iamvero Archelaus ille qui anno circiter 270 vel 271 in Mesopotamia contra Manetem disputationem habuit a Socrate dicitur fuisse Καρχάρον episcopus (7). Hoc nomine certe potest intellegi tractus Kaškar, ubi christianorum coloniam a Sapore collocatam memorabat auctor, quem parum diligenter videtur legisse chronographus Seertensis (8). In libello synodico anni circiter 880, quem ex Iohanne Pappo affert Carolus H. Beeson (9), idem Archelaus appellatur episcopus Καρχάρον: quae nominis forma potius favet sententiae Conradi Kessler (10) qui mavult hanc Manetis consulationem habitam fuisse in urbe Karkā de Maišān, sive Šād-i Šahpuhr (11), quae a Graecis olim dicebatur Στασίον Χάραξ (12). Neutri sane interpretationi repugnant quae de altercatione Archelai cum Manete rettulerunt Cyrillus Hierosolymitanus, Epiphanius, Hieronymus (13). Utralibet probabilior est, ex ea colligitur eodem circiter tempore quo Bendoraborum ecclesiam a Demetris institutam fuisse legimus in Chronico Seertensi, in vicina Babylo-niae provincia ubi alii captivi Antiochenses consererant, exstitisse alterum episcopum graecum, qui sane nulli Syro succedere potuerit, et sedis suae profecto conditor fuisse credendus sit. Quid ad confirmandam chronographi nostri narrationem accommodatius? Sed antequam hoc testimonium accipietur, excludendae sunt dubitationes doctissimi viri Theodori Nöldeke qui negat Archelaum cum Manete congressum esse in Babylonia, et nomine Καρχάρον designatas conicit Charras (Ḥarrān) in Mesopotamia (14). Quae disputatio lon-

AUCTORE
P. P.

quae
persicae
hierarchiae
origines,

E

F

funus curaverunt **ܕܒܗ ܠܦܐܝ**, captivi ex Romanis, verbum e verbo: filii captivitatis Romanorum (ASSEMANS, *Acta martyrum orientalium*, p. 159). Haud temere intellegi possunt nepotes Graecorum a Sapore I quondam illuc abductorum. — (1) Qui narrationis verba nimium presserit, subdubitare potest num, superstite Demetris, graecorum exsulum colonia Bendoraboris primum consererit. Sed veri parum simile est episcopo successorem non eo loco electum fuisse in quo ipse obiisset. Neque rem aliter expositam legerunt recentiores scriptores qui memorabuntur infra, §§ 16-18. — (2) PROCOPIUS, *De Bello Gothico*, IV, 10, ed. J. HAURY, t. II (Lipsiae, 1905), p. 532; cf. supra, num. 9, p. 387, annot. 5. — (3) Synodus an. 410, can. 21, apud CHABOT, *Synodicon Orientale*, t. c., p. 33. — (4) Synodus an. 410, l. c., cf. SACHAU, *Christentum in der Persis*, t. c., p. 969; ID., *Zur Ausbreitung des Christentums*, l. c., pp. 15, 39. — (5) MARIS, ed. GISMONDI, op. c., t. I, p. 5; AMR et ŠLIBA, *ibid.*, t. II, p. 4; BARHEBRAEUS, *Chronicon ecclesiasticum*, ed. I. B. ABBELOOS et Th. J. LAMY, t. II (Lovanii, 1874), p. 26. Ridicu-

lum istud commentum magno nisu explosit B. BOLOTOW, *Что знает о начале христианства въ Персїи исторїя?* in *Христианское Чтеніе*, 1901, p. 100-111; cf. LABOURT, *Le christianisme dans l'empire Perse sous la dynastie Sassanide* (Paris, 1904), p. 11-12. — (6) Synodus anni 410, canone 21, CHABOT, l. c. — (7) *Historia ecclesiastica* I, 22, ed. R. HUSSEY (Oxonii, 1859), p. 128. — (8) Vide supra, num. 9, p. 387. — (9) HEGEMONIUS, *Acta Archelai*, ed. C. H. BEESON, in *Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten drei Jahrhunderte*, t. XVI (Lipsiae, 1906), p. XIII. — (10) K. KESSLER, *Mani, Forschungen über die Manichäische Religion*, t. I (Berlin, 1889), p. 87-97. Huius opinioni consenserunt alii viri docti, J. LABOURT, *Le christianisme dans l'empire Perse*, p. 20; A. VON HARNACK, *Mission und Ausbreitung des Christentums*, t. II, ed. 4 (Lipsiae, 1924), p. 690. — (11) Vide supra, p. 387, annot. 1. — (12) KESSLER, l. c. MARQUART, *Eränasahr*, p. 41. — (13) Horum testimonia vide apud BEESON, t. c., p. IX-XII. — (14) *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*, t. XLIII (1889), p. 540-41.

-gioris

AUCTORE
P. P.

gioris est sermonis, et ad praesentem quaestionem parum necessaria. His enim omnibus minoribus indicibus clarior est veritatis nota quae ex ipso totius narrationis argumento emicat.

fabulis
nondum
obscuratas
exhibent.

14. Et re quidem vera cum saeculo V ecclesia Persica a ditione patriarcharum Antiochensium eximere se voluit, suppeditas ei venerunt hagiographi, qui a S. Mari discipulo Addaei apostoli conditam illam dixerunt. Nec de juere qui evangelium in Babyloniam ab ipso Addaeo praedicatum fuisse contenderent (1). Quae opinio paulatim serpens tam late invaluit ut veram historiam penitus obscuraret; coeperuntque omnes Persicae ecclesiae pro se quaeque origines suas e fabulosa illa sive Maris sive Addaei praedicatione repetere. Quis igitur non sentiat se in pretiosum quoddam antiquitatis vestigium incidisse, cum in nestoriana farragine sequioris aetatis, fidem christianam a graecis exsulis eorumque posteris inclinante saeculo tertio in Perside propagatam legat, urbis Bendoraborum, quae etiam urbs regia fuit (2),

B ecclesiam ab illis exsulis conditam esse; primum eius pontificem fuisse Antiochensem, qui reapse Antiochiae sedebat, cum Sapor Syriam invasit, et huic episcopo successisse alterum Antiochensem. Mitto cetera, quae superius iam indicata sunt. Profecto scriptor nestorianus haec narrans, nec somnia sua effudit, nec cantilenam refert in scholis circulisve auditam, sed fragmentum exscribit genuinae cuiuspiam historiae quae casu deperit nisi consulto artificiosis fabulis oppressa est.

Chrono-
graphi re-
centiores

15. Sive ex eodem fonte, sive ex alio quodam Demetriani eiusque civium in Persico exsilio fata rescivit saeculo XII Māri ibn-Sulātmān; qui lamen horum memoriam translaticis illis figmentis accommodavit. Haec eius verba in Libro Turris (3):

«...وفي إيمه بدأ يكتب الأقاليسطيقات. وخرج في أول رياسته هرمزد بن اردشير إلى نواحي القرب.

وقيل في حكاية أخرى أنه ساور. وقصد انطاكية وما

C يقرب منها وأوقع بأهلها وسبى منها سبياً كثيراً وخلقاً

من الأساقفة والومنين فطرلك انطاكية واسمه دامطريوس وصار بهم إلى الأهواز وبني لهم مدينة سماها جندي

ساور واسكنهم فيها. فقتل له: « أنت فطرلك انطاكية

تسمى باسم الفطرلكة وتدير من معك من السبي. »

فقال: « معاذ الله أن أفل ما ليس هو لي بحق ولا

أعطانيه روح القدس ولا سلطاني عليه. » وكان فافا

الجائليق أطلق له أن يسبى بالنظرية كما كان بانطاكية

ويدبر أمور أهل السبي معه فامتدح فجعله جينيد مطران

جنديساور وصاحب اليمين عند الاجتماع والتقدم في

اسياميد الحثاثة.

Demetriani 16. Eius aetate annales ecclesiastici (ἐκκλησιασ-
memoriam, στικί) conscribi coepti sunt. Administrationis

eius initio Hormizd Artaxersis filius ad Occidentis partes profectus est. In aliis narrationibus de Sapore id dicitur. Et Antiochiam petens eiusque viciniam, incolas earum adortus est, e quibus plurimos captivos duxit, turbam multam episcoporum atque fidelium cum Antiochiae patriarcha nomine Demetrio. Quos in regionem Huzainorum adduxit; iisque urbem aedificavit, quam Bendorabora appellavit iisque incolendam dedit. Porro (Demetrio) dictum est: « Tu Antiochiae patriarcha es. Patriarchalis tibi titulus esto; et eos qui tecum captivi abducti sunt administra. » Qui dixit: « Me custodiat Deus ne faciam quod mihi non fas est neque a Spiritu Sancto datum est. » Atqui permiserat ei Papas catholicus ut patriarchae titulo appellaretur, sicut Antiochia solebat, et una secum exsulum negotia administraret. Id autem facere recusavit. Tunc (Papas) eum creavit Bendoraborum metropolitam eique sedem dexteram assignavit in synodis et primas partes in catholicorum consecratione.

17. Marin secuti sunt in sua epitome Libri Turris 'Amr ben Maftā et Šalībā ben Joħanriā; qui opportune meminerunt nullum fuisse Hormizd Artaxersis filium, et mentionem eius deleverunt. In reliquis, more suo, ducis vestigia sic presserunt ut manifestum sit nullo eos alio documento usos esse. Hos etiam audiamus (4):

وفي أيام هذا الأب خرج شاور إلى بلاد المغرب وقتل

أيضاً وسبى واحرق وتوجه إلى بلاد الروم وقصد الانطاكية

وسبى أهلها وحصل في السبي ديناطريوس الفطرلك وجماعة

من الأساقفة وحمل الجميع إلى الأهواز وبني لهم مدينة

وسماها جنديساور وحيث حصل الفطرلك هناك تقدم

فأفا فطرلك المشرق إليه وسأله أن يجلس في الكرسي

ويدبر مدة حيوته فامتدح ولم يفعل. فقال له: « دبر من

معك من السبي كجاري عادتك في الفطرلكة. » فقال:

« معاذ الله أن أفل ما لم تعطنيه روح القدس لأن

الرياسة بالمشرق هي لفافا ليس لي. » فسأله فافا أن

يتسلم مطرنة جنديساور وقدمه على سائر مطارنة المشرق

وصيره صاحب اليمين وأن يكون المستولى لعقد الفطرلكة

أن يقع عليه الاختيار وبقي هذا الرسم إلى الآن.

18. Huius patris aetate, Sapor in partes Occidentis egressus, (illic) etiam stragem fecit, captivos egit, incendiis saevit. Et ad Romanorum regiones iter convertens, Antiochiam contendit, eiusque incolas captivos abduxit. Incidit autem inter captivos Demetrius patriarcha cum aliquot ex episcopis. Quos omnes (Sapor) in Huzainam transportavit, iisque urbem condidit, quam Bendorabora appellavit. Ut autem illie advenit patriarcha, obviam ei processit Papas Orientis patriarcha eumque rogavit, ut in cathedra con-

E
nullo
documento-
freti,

(1) Vide LABOURT, *Le christianisme dans l'empire perse*, p. 10-15; БОЛОТОВ, в *Христианское Чреме*, t. c., p. 137 sq. — (2) Vide P. SCHWARTZ, *Iran in Mittelalter nach den arabischen Geogra-*

phen, IV, in *Quellen und Forschungen zur Erd- und Kulturkunde*, t. IX (Leipzig, 1921), p. 346 et sq. — (3) Ed. GISMONDI, op. c., t. I, p. 8. — (4) GISMONDI, op. c., t. II, p. 14.

-sideret.

A sideret eamque aetatis suae tempore administraret. Renuit ille neque sic egit. Dixit ei (Papae): « Captivos qui tecum sunt administra, sicut tibi mos est, cum sis patriarcha. » Dixit ille: « Me custodiat Deus, ne id agam quod mihi non concessit Spiritus sanctus; nam in Oriente regimen ad Papam pertinet, non ad me. » Et rogavit Papam ut Bendoraborum metropolita esse vellet; eum ceteris Orientalibus metropolitibus anteposuit et dexterum (patriarchae) assessorem fecit, ad quem pertinebat patriarchalem potestatem ei tradere qui suffragiis designatus fuisset. Quae ordinatio ad nostra usque tempora servata est.

figmentis
admiscue-
runt.

19. Frustra operam conerit qui in tam inepta narratiuncula falso et absurde dicta scrutetur. Neque valde mirum est homines ceterum diligentes et acutos Demetrianos nostri historiam cum tot deliramentis admixtam legerent aut suspectam habuisse (1) aut prorsus respuisse (2). Quamquam et nonnulli fuerunt qui vel sub istis figmentis aliquid veri latere perspicerent (3). Nobis autem etiam istae fabulae perstringendae fuerunt, quae ostendunt quomodo Demetrianorum memoria labentibus saeculis immutata sit, et quem illi aspectum chronographus Seertensis daturus fuisset, si ipse primus eam ex oblivione excitasset.

Disquisi-
tionis
brevis
conspicuum.

20. Iam summam colligamus quae ex operosa illa disquisitione comparari possunt. Sedem Antiochensem anno 253 nondum dimidiato conscendit Demetrianus, aetate tunc maturus, siquidem filium habebat, qui anno 266 vel 267 episcopus electus est nobilissimae illius ecclesiae (4). Anno 256, cum Antiochia primum a Sapore direpta fuit, in ma-

nus hostium incidit et captivus abductus est. Quatuor igitur annos sedem suam reapse oblinuit, uti refertur in chronographia Nicephori (5). Bendoraboris conditam a se graecorum exsulum ecclesiam aliquamdiu administravit, ibique mortuus est, incerto tempore, ante secundam Antiochiae vastationem, quae probabiliter videtur brevi post Valeriani cladem accidisse (6). Obitus tamen eius Antiochenses fideles aliquamdiu latuit, neque mirum est ad eos hunc nuntium e tam longinqua regione per terram praesertim hostilem, flagrante bello, non pervenisse, cum ipsius Valeriani imperatoris fata in eius regno numquam fuerint audita (7). Anno 260, in rescripto quo Gallienus inducias concessit ecclesis, post Dionysium (Alexandrinum) et Pinnam, episcopum salutem Demetrium, qui haud scio an in latino exemplo unde Eusebius litteras imperatorias interpretatus est (8) inscriptus fuerit pro Demetrianis, ut alias accidit; nam parum probabile est in rescripto nomen non fuisse Antiochensem episcopum. Nondum igitur hoc anno electus erat Paulus Samosatensis; qui tamen brevi post tempore (9), cum tandem constaret ecclesiam esse viduatam, sedem sive accepit sive invasit. Cum autem octo circiter post annis idem Paulus propter malefacta manu militari eiciendus fuisset, in eius locum successit Domnus, ipsius Demetrianorum filius, uti iam diximus. Ab eo patris sui nomen in fastis ecclesiae pio reverentique animo inscriptum fuisse credendum est. De gloria postuma S. Demetrianorum, praeter mentiones pauculas quas collegimus, nihil aliud memoriae proditum fuit.

AUCTORE
P. P.

(1) G. WESTPHAL, *Untersuchungen über die Quellen und Glaubwürdigkeit der Patriarchenchroniken des Märkt ibn Sulaimän, 'Amr ibn Matat und Saliba ibn Johannän*, I. Abschnitt (Kirchhain N.-L., 1901), p. 62-63. Vide quae de isto loco annotavimus in *Anal. Boll.*, t. c., p. 293-94. — (2) BOLOTOV, op. c., *Християнское Чление*, t. c., p. 91-92, annot. 25; LABOURT, op. c., p. 19-20. — (3) HARNACK, *Mission und Ausbreitung des Christentums*, ed. 3 (Leipzig, 1915), p. 129, annot. 3; G. BARDY, *Paul de Samosate*, in *Spicilegium Lovaniense*, fasc. IV (Lovanii, 1923), p. 162,

annot. 1. — (4) EUSEBIUS, *Hist. eccl.*, VII, 29; vide supra, num. 6, p. 385; Id., *Chronici canones*, ad olympiadias CCLXI, ann. IV, FOTHERINGHAM, p. 303; cf. BARDY, *Paul de Samosate*, p. 217. — (5) Vide supra, num. 7, p. 385. — (6) Cf. H. SCHILLER, *Geschichte der römischen Kaiserzeit*, t. I, 1 (Gotha, 1883), p. 820-22; NÖLDEKE, *Geschichte der Perser*, p. 32, annot. 4. — (7) NÖLDEKE, *ibid.*, p. 33, annot. 2. — (8) *Hist. eccl.*, VII, 13, SCHWARTZ, p. 666. — (9) Paulum Samosatensem an. 260 electum censet BARDY, op. c., p. 168-69.

DE S. ORESTE MARTYRE

TYANIS IN CAPPADOCIA

H. D.

TEMPORE
INCERTO

COMMENTARIUS PRAEVIUS

S. Orestis
cultus
prope
Tyanam.

1. Tyanam, urbs Cappadociae ad montis Tauri radices, nunc Kilise Hisar, Cappadociae Secundae metropolis facta est sub Valente imperatore, qui provinciam bifariam divisit. Cum autem et ecclesiae iura dividerentur, occasio haec fuit discidium inter S. Basilium et novam metropolitam Anthimum qui Tauricos redditus et Sancti Orestis proventus colligere conabatur: τὸν ἅγιον Ὀρέσ-

την ἐκκαρποῦσθαι μέγα ἐτίθετο. Ita Gregorius Nazianzenus in oratione funebri S. Basilii (1). Et hoc quidem antiquissimum est et certissimum indicium cultus S. Orestis (2) redditi in locis ubi passus est. Fertur enim martyrium consummasse ἐν χώρῳ τινὶ ἐπιχωρίως καλουμένῳ Βάτω, ἀπὸ Τυάνων μίλια εἰκοσι (3), unde Ὀρέστης δ' ἐν τῇ Βάτῳ passim nuncupatur (4). Basilicae Sancti

(1) BHG. 244, c. 68. De his etiam idem Gregorius in epistula 50, P.G., t. XXXVII, p. 101-104. — (2) De nomine, lege N. A. BEES, *Die Inschriften-aufzeichnung des Kodex Sinaiticus*

graeus 508 (976), (Berlin-Wilmersdorf, 1922), p. 36-37. — (3) Passio II, n. 12; Passio I, n. 9. — (4) *Synax. Eccl. CP.*, p. 210.

Orestis